

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Institutiones Qvintvplicis Theologiæ - Positivæ videlicet, Asceticæ,
Polemicæ, Speculativæ, & Moralis complectens, Unà cum Appendice
Methodum compendiarium reformationis Ecclesiasticæ à Concilio
Tridentino factæ continente

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

§. 3. De Justitiæ Virtute.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48233](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48233)

gitaveris, dixeris, egeris, commemoratio. Quartum est
 recurus ad alios: per hunc enim suppletur experientia defec-
 tus; hinc Salomon Prov. 3. dixit: *Si dilexeris audire, Sa-*
piens eris. Et clarius Eccl. 8. *Narratio seniorum non te pra-*
terit; ipsi enim didicerunt à Patribus suis, quoniam ab ipsis
illis intellectum, & in tempore necessitatis dare responsum.
 Quintum est *Librorum lectio*; quod medium Aristoteles Ale-
 xandro suavit dicens: *Annales Patrum discute, inde enim*
preterita exempla extrahere, quia acta praeterita dant certum
documentum in futuris. Hinc Rex Alphonfus interrogat-
 us, quibus Consiliariis maximè delectaretur? *Libris re-*
spondit, à quibus sine metu, sine gratia, quæ nõsse cuperet,
audiret. Sextum est *Lingua custodia*, per hanc enim fit, ut
 audire magis delectet, quàm loqui, sicque verificetur illud
 Prov. 5. *audiens sapiens sapientior erit.* Hinc idem Salo-
 mon Prov. 20. dixit: *Qui moderatur labia sua, prudentissi-*
 mus est.

S. III.

De Justitiæ Virtute.

I. Pro meliori intelligentia hujus tituli notandum est
 Justitiæ nomen à justo & jure derivari, quia Justitia facit ju-
 stum. Dicitur autem justum, & per Syncopen jus, quod est
 æquum & commensum suæ regulæ; unde ea virtus, quæ
 facit hanc commensam rationem cum sua regulâ justitiæ di-
 citur. Quoniam verò triplex est regula, cui se conformare
 debent humanæ actiones, scilicet recta cujusvis hominis ra-
 tionis, lex Superioris, & denique bonum particulare cujusvis
 hominis. Hinc triplex quoque Justitia exurgit. Et primæ
 quidem regulæ debent omnes virtutum actiones conformari,
 unde ut sic Justitia complectitur omnes virtutes, & boni
 homines hoc sensu Justitiam à S. Scriptura, & SS. Patribus va-
 cantur. Ex secunda regula justitiæ legalis oritur, quæ qui-
 dem aliquo modo ad hanc, de qua nunc agitur, Justitiam spe-
 ctat, sed minùs propriè, ut infra dicetur. Ex tertia tandem
 regula Justitiæ particularis exurgit, de qua hoc loco sermo
 est, atque adeo.

II. Q. I. Quid de Justitiæ Virtute præcipuè sciendum

Z 4

fit 2

fit? Resp. sequentia præcipuè. 1. Quid sit. 2. Quotuplex sit. 3. Quod sit fundamentum illius. 4. Quod subiectum sit. 5. Quæ vitia illi sint opposita. 6. Quam obligationem habeant secum hæc vitia; ad quas quæstiones breviter hoc loco respondebitur; nam fusior discussio ad Theologos tam morales, quam Scholasticos pertinet.

III. Q. 2. *Quid sit iustitia?* Resp. esse virtutem realem, quæ jus suum unicuique tribuit; per jus autem in loco intelligitur actio, vel ommissio actionis præstanda, qui titulum habet ad talem actionem vel omissionem alteri tero exigendam; qui quidem titulus *jus activum*, sicut actio vel ommissio præstanda *Jus passivum* appellatur. Ex qua definitione patet objectum materiale Justitiæ non esse homines, sed actiones ad Personam à se distinctam spectantes, formale vero objectum esse honestatem ex æqualitate inter Jus activum & passivum procurata relucens; præter hanc enim ipsa Justitia à Justitia legali, aliisque virtutibus moralibus distinguitur. Ac propter hanc æqualitatem Justitia dicitur *medium rei*, & non *medium rationis*, ut alie virtutes respiciunt; quia licet debeat in exercitio etiam intendere ipsam honestatem operantis (in qua intentione mediocras rationis consistit) hac tamen mediocritate non contenta, insuper ad mediocritatem realem ponendam tendit, dumque minus, neque plus, quam alterius jus activum recipere præstare facit.

IV. Q. 3. *Quotuplex sit iustitia?* Resp. 1. Partes subiectivas seu Species Justitiæ esse duas præcipuè, *commutativam* scilicet, & *distributivam*, quæ in hoc distinguuntur, quòd illa respiciat jus alteri debitum secundum proportionem & æqualitatem Arithmeticam, non attendendo ad qualitatem Personarum contrahentium, sed ipsius distantiam pretium; ista verò respiciat jus alteri debitum secundum proportionem & æqualitatem Geometricam, prout scilicet personarum Personarum conditio requirit. Resp. 2. Partes integrantes Justitiæ itidem duas esse, scilicet *facere bonum*, id est, jus suum alteri reddere; & *declinare à malo*, id est, à parte alterius violando positiva voluntate abstinere. Resp. 3. Partes potentiales Justitiæ duplicis generis dari; nam aliquæ vera Justitia deficiunt defectu æqualitatis vel alteritatis

VII. Q. 6. *Quæ vitia sint Injustitia opposita?* Resp. In genere Justitiæ solam Injustitiam, quæ est vitium, quo alicuius jus per veram injuriam violatur, opponi; in specie vero de subjectivis partibus Injustitiæ loquendo, Justitiæ quæ distributivæ acceptione Personarum; commutativæ commutativam læsionem sive in bonis fortunæ, sive corporis, sive animæ oppositam esse. Integralibus verò partibus omisso malum debiti, & illatio mali injusti opponi censetur; de vitio autem quæ potentialibus partibus Justitiæ opponuntur, patet Theologi morales agunt, qui videri queunt.

VIII. Q. 7. *Quæ obligatio oriatur ex vitio Injustitiæ?* Resp. Restitutionis præcipue, quæ prout est actus Justitiæ commutativæ, est rei alienæ vel in se, vel in æquivalentem redditio; prout autem ex delicto oriatur, est reparatio læsionis juris alieni; de qua obligatione pluribus Theologi morales agunt, Scholastici verò de ea sequentes potissimum quæstiones formant. 1. An sufficiat culpa venialis et delevæ advertentiæ ad obligationem restituendi damnum grave? ad quam quæstionem Vasquez quidem c. 2. de rest. §. 1. du. 1. Turrianus & alii affirmativè respondent, putantque talem non positivo duntaxat jure, sed etiam naturæ antequam legem Judicis obligari ad restitutionem; alii tamen communius negativam tradunt sententiam, eò quòd nemo ad majorem diligentiam adhibendam obligetur, quam quæ communiter ab hominibus ejusdem conditionis adhiberi consuevit; nec leges in contrarium citatæ aliter sint interpretatæ. 2. Quæritur, an ex sola intentione nocendi possit aliquid nociva reddi injusta, & inducens obligationem restituendi ad quam quæstionem multi apud Lugonem d. 8. n. 14. affirmativè respondent, eò quòd intentio verè possit nocere, si damnum sit voluntarium, atque adeò etiam inducens obligationem restituendi, licet Lessius c. 9. n. 143. non improbabiler contrarium doceat. 3. Quæritur, an obligatus restituere teneatur una cum re etiam fructus restituere? ad quales? ad quam quæstionem respondent communiter Theores possessorem bonæ & malæ fidei teneri ad rem alicui Domino restituendam, ejusque fructus naturales, seu à bonâ industria non provenientes, si extant; aut si res ipsa vel fructus consumpti sunt, in quantum ex illis dicitur esse factum.

... abstrahere possit expensas non tantum necessarias, sed
... utiles, quas dominus erga rem suam facturus fuisset,
... mercedem proprii laboris & industriae, uti recte notant
... Sanch. & alii communiter.

§. IV.

De Fortitudinis Virtute.

I. Q. 1. Quid de Fortitudine praecipue sciendum sit?
Resp. sequentia praecipue. 1. Quid sit. 2. Quotuplex. 3.
Quam sit actus illius praecipui. 4. Quod sit subjectum il-
lus. 5. Quae vitia eidem opponantur. 6. Quibus mediis
possit obtineri, de quibus nunc breviter agendum.

II. Q. 2. Quid sit Fortitudo? Resp. esse virtutem mo-
tuum, quae motus animi in periculis, & difficultatibus su-
stentandis moderatur; seu, ut alii brevius definiunt, est con-
fidentia periculorum & laborum susceptio ac perpassio. Un-
de objectum illius materiale proximum sunt passio timoris
& audaciae; remotum vero sunt actiones externae circa labo-
res & pericula, praecipue mortis, quae omnium terribilium
periculissimum dicitur, versantes. Objectum vero formale
est honestas specialis, quae in sustinendo & aggrediendo su-
peranda pericula & labores reperitur; licet enim in exerci-
tio Fortitudinis plerumque alterius virtutis, quam ipsa for-
tudo tueretur, motivum ac finis sit annexus; hi tamen fi-
rent tantum extrinseci ac remoti respectu fortitudinis.

III. Q. 3. Quotuplex sit Fortitudo? Resp. 1. Cum
Fortitudo juxta S. Thomam q. 118. a. unic. sit virtus in-
tegrae speciei, hoc ipso non habere proprie partes subje-
ctivas seu species subjectas; quia, licet versetur circa objecta
specie diversa, haec tamen, cum eidem rationi formali sub-
stant, specificam differentiam in Fortitudinem non refun-
dunt. Resp. 2. Pro partibus integralibus simul & potentia-
libus sequentes octo Virtutes (de quibus in Theologiae A-
ctiva Instructione actum est) videlicet Fiduciam, Ma-
gnanimitatem, Securitatem, Magnificentiam, Patientiam,
Longanimitatem, Perseverantiam, & Constantiam assi-
gnant; quae quidem dicuntur partes integrales Fortitudinis,
quatenus hic & nunc idem habent objectum materiale prin-
cipale.